

KOIVISTON viesti

Nro 1 Tammikuu 2019

Koivistolaisten kotiseutulehti vuodesta 1944 lähtien

Tiijät sie?

Kristinuskon tulo Suomeen

Jouluevankeliumis kerrotaan, et ”niinä päivin tapahtu, et keisar Aukustuselt käi käsky, et kaik maailma ol verol pantava.” Ja sit evankelista Luukas lisää vielä, et ”tää verolpano ol ensimmäne ja tapahtu, ko Kyrenius ol Syyria maaherran”. On siin meil melkone historia tuotu tähä mei jokapäiväseee elämää ast ulottuvvaa tärkeää tietoo, et mihi suuntaa sojottaa syyttäväl sormel tām päivä rasittehist! No, sehä tiijettii kyl kaik ennestääki, et se ”kaik maailma” tarkotti Rooma valtakuntaa ja sen asukkahii, mut onks siul tult mielee, et se sit olkii itse keisar A, ko keksi kerätä kolehtii oma valtakunna rahottamiseksi, mist keksinnöst häntä myö viel pari tuhatta vuotta myöhemmi saahaa vielki nauttii? Ja jo vuosii aja ollaa saatu telkkarist nähhä ja lehist lukkee, mite Syyria resitenti o riepotelet maataan ja ommaa kansaa, yksi ja ”hyvvää tarkkavvii” naapureija avustuksel: tulel ja miekal, pommeil ja kaasutuksil, iha niiko oma issäänki.

Eihä kyl Rooma valtakuntaa iha ”koko maailma” olt, se pittää sannoo. Ol sitä enne ja sen jälkee olt muitakii ”koko maailmoi”, niiko nyt Ekypti ja Aleksanter Suure reikkalaine suurvalta, Tsinkiskaani mongolivaltakunta, ja Kiina keisarkunta ja Uuves maailmas eurooppalaisilt täyds tietämättömis Maya- ja Inka-kulttuurit esmerkiks. Kaikha nekkii ol joutuneet verottammaa asukkaitaa voijaksee ylläpittää valtioitaa. Eurooppalaiset ne oliit kuiteskii miu mielestäi kaikist etevämpiä keksimää uusii verotuslähteihii - emmie ainaskaa uskois, et muuvvalpäi maailmaa ois keksitty verottaa nappei taik peililöi niiko Euroopas.

Suomiha o aikoi saatos olt millo minkii valtiaa valla alane, ja suomalaiset o joutuneet maksamaa verroo millo Ruotsil, millo Novkorotil tail Vennäi maa ruhtinail aina siint lähtie, ko Eerik IX Pyhä pakotti Kupittaa lähteel Turu ja ympäristö suomalaiset miekallaa unohtammaa Uko ylijumaluuve ja ottamaa ristillise kaste. Kuningas jätti piispa Henriki kaitsemaa lampaata ja järjestämmää, et ne vanhoist jumalistaa luopuneet maksaat tarpeelise määrä verroo kuninkaa rahakirstuu Tukholmaa vietäväks.

Mut koivistolaiset assuit sev verra kaukan su-rest maailmast, et höijjä ei tarvint maksa verroo ei Tukholmal eikä Novkorotil, enneko vast sitko Kustaa Vaasa ol hiihtant Vasa-hiiho ensimmäse 9-kymmänä kilometri lenki sotureinee ja huuvvattant itseen kuninkaaks Mora kivil. Mist syyst koivistolaiset pääsiit veroist kauva aikaa ko koira veräjäst?

Jos sie tiijät kertoo asjast jottai uskottavast, ni paaha postii Viestil, kirjota mist sie oot tuon tiijjo löytänt ja paa nimmeis al, ettei jää sellane luulo kenelkää, et Joulupuki kirje o käynt Pohjonnava kautta ja myöhästynt jälkijakelustkii. Haastellaa sit ens kerral enemmä.

Hyvvää Uutta Vuotta kaikil, kutka jaksoit lukkee tän kysymykse loppuu ast!

Martti Piela

Muistoja keräämässä Koivistolla

Miia Liesegang

Paula Vesalan kappale ”Nyt on lähtö” soi bussissa kun 1.12. klo 7.30 lähdimme Turun linja-auto-asemalta kohti Koivistoa. Mielessä risteili monia ajatuksia ja kappale osui aiheeseen monessa mielessä.

Mammani Kyllikki Orvasto Risti ja Purje-muistomerkillä.

Muistan miettineeni jo lapsena miltä tuntuisi lähteä kotoa, valita mukaansa vain yksi lempilelunsa ja lähteä kenties lopullisesti. Pelkäästään ajatus sai minut niin kauhistuneeksi kuin surulliseksikin. Ajan myötä aikuistuessani on mieleeni noussut myös muita tunteita. Ensimmäkin syvä kunnioitus evakkoon lähteneitä ja sotineita kohtaan, mutta myös arvostus sitä kohtaan, miten elämä on rakennettu toisaalle uudestaan ja pyritty eteenpäin vaikeista kokemuksista huolimatta.

Liekö lapsellista, mutta joskus omien arkimurheiden keskellä mietin mammani äitiä, Toini Peippoa, joka jäi leskeksi vuonna 1941 monen muun tavoin. Hän oli tuolloin raskaana ja myös kaksi suuta ruokittavana. Omat arkimurheet saavat perspektiiviä ja oma valitus loppuu lyhyeen.

Kuva kirkkorannasta saarille päin, pikkukivi tuli muistoksi.

Tulossa Espilästä ruokailemasta, Miia Liesegang ja Kyllikki Orvasto.

Olin ensi kertaa Koivistolla mammani Kyllikki Orvaston mukana. Olin myös Venäjällä ensi kertaa. Mammani on käynyt Koivistolla aiemminkin, kotitalonsa rauniolla Tiurinsaaren Vanhassakylässä. Valitettavasti minunkin kohdalla on niin kuin monella muullakin nuoremman sukupolven edustajalla, oma historia alkaa kiinnostamaan vähän vanhemmalla iällä. Olen onnekas, kun saan vielä mahdollisuuden kysellä asioita mammaltani.

Venäjälle päästyämme kävimme Viipurissa Kauppahallissa ostoksilla ja jatkoimme sitten matkaamme hotelli Lokkiin. Illallisella saimme pöytäseuraamme hyvää seuraa ja riemu oli suuri, kun yhteisiä tuttuja paljastui, tämän huomasin kyllä olevan koivistolaisten kesken yleistä. Minua ihmetyttikin

ihmisten asiantuntijuus niin maan historian kuin sukunsakin historian yksityiskohdista. Itselläni on paljon opiskeltavaa.

Koiviston kirkon historiaan en ennen matkaa juurikaan ollut tutustunut. Kuvia ja hieman tarinaa olin kuullut mammaltani, joka teki aikanaan Koiviston kirkon pienoismallin savesta, jopa kolmena kappaleena. Oli upeaa nähdä kirkko ja yllätyin meren läheisyydestä. Laskimme Risti ja Purje-muistomerkillä sepeleen Koivistolle jääneiden muistoksi sekä sytytimme kynttilät sankarivainajille. Se oli vaikuttava hetki. Tutustuimme kirkkomuseoon, jonka jälkeen viipurilainen yhtye Kantika Galliard konsertoit upeasti. Kotimatka alkoi kauppa-hallin kautta Espilään, jossa söimme maittavasti. Olipa harvinaisen upea tunne kun pääsimme Suomen puolelle.

Oma karjalainen identiteettini vahvistui tämän matkan myötä ja matkalla otettujen valokuvien avulla voin myös omille lapsilleni kertoa niin koko kansamme kuin omien aikaisempien sukupolvien tarinaa.

Lupautuessani matkalle ajattelin vierailevani Venäjällä ehkä ensimmäistä ja viimeistä kertaa. Nyt matkan kokeneena mieleen nousee ajatus uudesta matkasta. Jos mamma jaksaa lähteä niin toki lähdän hänen seurakseen, mutta mielessä siintää myös ajatus nähdä kenties Koiviston kirkko vanhassa loistossaan. Ehkäpä sen matkan teen aikanaan omien lastenlasteni kanssa.

Riikka Salokannel
Päätoimittaja

Parhain terveisin: mummo!

Ne teistä, jotka olette tätä palstaani vuosien aikaan lukeneet, tiedätte että mummoni on minulle monen monessa asiassa tärkeä. En usko, että olisin tätä koivistolaisuuttanikaan näin vahvasti löytänyt, jolle monessa asiassa ajatus olisi mennyt siihen, että mukana olen, koska mummo tykkäisi. Rauha-mummo Kaukiaisella os. Mäkeläisellä oli paljon lapsia ja lapsenlapsia, joten hänen huomionsa jakautui monelle. Oman mummo-huomioni ehdoton ykkönen on oma mummoni.

Mummonperintönä minulla on kliivia. Vuosikymmeniä vanha perinteinen huonekasvi on ollut minulla omasta nuoruudestani lähtien, mummollani hänen nuoruudestaan. Kliivia on kestänyt vähän huolimattomammankin viherpeukalon hoivissa. Aina silloin tällöin kliivia kukkii kauniin vaatimattomalla valkoisella kukallaan. Museosta löytynyt lasinen kastelupallo pitää sen hengissä kiireisimpinäkin aikoina. Harmoninen viherkasvi keraamikkoystävän tekemässä ruukussa kaunistaa kotini sisustusta. Sisustusta, jonka jokaisella esineellä ja asialla on tarinansa ja merkityksensä.

Uuden vuoden ja uuden työkuivon ja siten uuden elämänvaiheen äärellä olen taas alusta aloittamisen tunnelmassa. Siksi järjestelin kotianikin vähän uuteen malliin. Siirsin kasviryhmäni olohuoneesta veranalle, poistin kuivuneet hienohelman lehdet ja vaihdoin kukkien paikkoja muutenkin. Ruukkujen ja multien vaihto on edessä vasta sitten kevämmällä. Lakaistessani lattialta varisseita lehtiä pyörähti rikkakihveliini myös joku pampula.

Pampulasta kasvoi itu, taimen itu, kliivian poikanen. En mahtanut mitään, kun ilon itku pääsi. Olin saanut mummolta terveiset. Uusi itu uutta kohti mentäessä. Vahva taimi luottaen uuteen kasvuun vuoden pimeimpänäkin aikana. Vahvasti valoa ja kevättä päin, kuin mummon kliivia -on uusi itsekannustussananlaskuni. Mummolta- ni olen saanut muitakin värssyjä elämänohjeeksi. Ne sopivat yllättäen aina uudelleen ja uudelleen opiksi ja kannustukseksi. ”Onni on olla hyväntuulen ratas elämän vauhtipyörässä”.

Hartaast'

Mikä on tarpeeksi?

Kaisa Koivula

Siinäin erämaassa rakennettiin teltaa, ilmestysmajaa, johon Jumalan kirkkaus voisi tulla ja jossa häntä voisi lähestyä. Oltiin lähdössä (yllättävän) pitkälle matkalle ja ilmestysmaja tuli pystyttää leirin ulkopuolelle aina, kun leiriäydettiin. Jumala oli täyttänyt käsityöläisiä omalla hengellään, niin että näillä oli viisautta, ymmärrystä, tietoa ja kaikenlaista taitoa suunnitella ja valmistaa teltaa ja kaikki teltassa tarvittavat esineet. Muutamille oli lisäksi annettu kyky opettaa näitä taitoja muille. Jumalalta oli saatu yksityiskohtaiset ohjeet monimutkaista, monimateriaalista ja kallista telttarakennusta varten.

Kaikki, joiden henki oli altis, lahjoittivat materiaaleja telttaa ja sen esineitä varten: kultakoruja, hopeaa ja pronssia, akaasiapuuta, erivärisiä lankoja, pellavaa ja vuohenkarvoja, punaiseksi värjättyjä pässinahoja ja merilehmän nahkoja. Kaikki naiset, joita heidän sydämensä kehotti, kehräsivät taitavasti vuohenkarvoja. Lopulta tavaraa oli enemmän kuin, mitä Jumalan ohjeiden toteuttaminen edellytti. Taitajat ilmoittivat sen Moosekselle ja Mooses käski lopettaa lahjojen tuomisen. Näin toimittiin ja kaikkea oli tarpeeksi ilmestysmajan valmistamista varten. Teltta tuli valmiiksi ja se pystytettiin leirin ulkopuolelle aina, kun matkalla pysähdettiin.

Näin tulisi tapahtua meidänkin elämässämme. Meillä on riskinä jatkaa vielä sittenkin, kun ei enää kannata. Kun olen huomannut, että yhdestä suklaakonvehdistä tulee hyvä mieli, olen vaarassa syödä koko rasian. Vaikka oikeastaan viidennen jälkeen olo ei enää parane ja

loppupuolella huononee. Jos olen joutunut kiusatuksi ja ratkaissut tilanteen siirtymällä muihin maisemiin, olen vaarassa jatkuvasti välttää kohtaamisia uusien ihmisten kanssa. Jos olen joskus kokenut Jumalan läsnäoloa tiettyä asiaa tehdessäni, olen vaarassa toistaa sitä loputtomiin ja opettaa toisillekin, vaikka asia alkaisi muuttua tyhjän tavan toistamiseksi. Meillä on vaarana keskittyä keinoon enemmän kuin tavoitteeseen.

Meidän pitäisi lopettaa silloin, kun olemme tehneet tarpeeksi. Loputon lahjojen tuominen teltantekopaikalle olisi vain luonut valtavan ylijäämämateriaaliongelman, köyhdyttänyt kansan ja houkutelut tekijöitä varastamiseen. Se ei olisi enää lisännyt ihmisten mahdollisuuksia lähestyä Jumalaa. Piti siirtyä eteenpäin, uuteen vaiheeseen. Ehkä yksi konvehti riittää hyvän mielen saamiseen. Ehkä jotkut toiset eivät haluakaan minulle pahaa, vaikka yhdet halusivatkin. Ehkä Jumalalla on oma idea siitä, miten häntä pitää lähestyä.

On vaikea tunnistaa, koska on tehnyt tarpeeksi. Milloin se, mikä ennen oli hyvää ja sopivaa, onkin liikaa ja haitallista? Koska on jonkin muun aika? Kannattaa seurata tekojensa tuloksia. Ja kannattaa kuunnella toisia. Ehkä tekijät tietävät, millaista apua milloinkin tarvitsevat. Ehkä heillä on myös kyky opettaa näitä asioita minulle, jos kyselen ja kuuntelen enkä härkämäisesti vain jatka sitä, mitä aina ennenkin olen tehnyt.

Rakkaamme
Insinööri

Jouko Juhani SALMELA

s. 31.07.1939 Koiviston Saarenpäässä
k. 17.12.2018 Turussa

*Niin aikaa mennyttä katselen
Ja polkua yhteistä muistelen.
Oli kukkia varrella polun sen,
Ilon, onnen sekä myös murheiden.
Niistä kaikista sidon seppeleen,
Rakas, sinua kiittäen, kaivaten.*

Rakastaen ja ikävöiden,
Maire

Antti ja Maija
Titu, Jari ja lapset
Eliina, Ilkka ja lapset
Matti ja Tuula
Laura-täti ja Olavi
Sukulaiset ja ystävät

Joukon siunaus on toimitettu Turun Ylösnousemuskappelissa
11.01.2019. Lämmin kiitos osanotosta.

Yrityksemme perustaja
Insinööri

Jouko Juhani (Jussi) SALMELA

s. 31.07.1939 Koiviston Saarenpäässä
k. 17.12.2018 Turussa

*”Mitä tahansa voitkaan tehdä tai unelmoida...
aloita se.
Rohkeudessa on nerokkuutta, voimaa ja taikaa.”
- Goethe -*

Rohkean ja nerokkaan edelläkävijämme
muistoa kunnioittaen
TM SYSTEM FINLAND OY
Henkilökunta

KOIVISTON viesti

Toimitus ei vastaa sille lähetetystä materiaalista. Lehden vastuu ilmoituksista rajoittuu ilmoitushintaan. Kirjoittajat vastaavat tekstien sisällön oikeellisuudesta ja toimittamiensa kuvien käyttöoikeuksista. Toimitus voi tarvittaessa lyhentää tai muokata sille toimitettua aineistoa. Liikeilmoitukset 50 snt/ppm. Kuolinilmoitukset 34 snt/ppm.

ISSN 0780-1289

KUSTANTAJA:

Suomen Koivisto-Seura r.y.

Jäsenlehti. Ilmestyy kerran kuukaudessa, kuun 20. päivänä.

Lehteen tarkoitetun

ilmoitusmateriaalin tulee olla

toimituksessa viimeistään lehden

ilmestymistä edeltävän kuun lopussa.

Aineisto mieluiten digitaalisena:

studio@salokanneltoivonen.fi

Muussa tapauksessa paperikopiot, muistitikku tai CD-levy sekä valokuvat toimitetaan osoitteeseen:

Koiviston Viesti,
Riihelänkatu 28, 15810 Lahti

Aineisto palautetaan vain jos mukana on postimerkillä varustettu palautuskuori osoitteeseen.

Koiviston Viesti toimitus, 0400 780 398

Tilaukset, osoite- ym. muutokset:

aina kirjallisena, mieluiten sähköpostitse Koivisto-Seura ry:n varapuheenjohtajalle

tuula.koppinen@kolumbus.fi

Tilauksia ei tarvitse uusia.

Seuran jäsenmaksu 35 e, sisältää vuoden jäsenlehdet. Seuran kautta voi myös maksaa Karjalan Liiton jäsenmaksun 22 e.

Jäsenlehdien postituksesta Pohjoismaihin veloitetaan +3 e/vuosi ja muualle Eurooppaan +8 e/vuosi. Pankkiyhteys: Nordea FI46 1091 3000 3058 80

Päätoimittaja

Riikka Salokannel, 044 2312 422

koiviston.viesti@gmail.com

Kuvatoimitus ja taitto

Rami Toivonen, 0400 780 398

Raili Savonmäki (o.s. Rainio)

12.1.1930 – 25.11.2018

Äidin, Raili Savonmäen, pitkä evakkotaival päättyi marraskuun aamuna 25.11.2018. Raili vietti lapsuutensa parhaat vuodet Koiviston Maksлахdessa. Lapsuuden 30-luvun aika oli onnellista ja rauhallista aikaa. Ympäri oli paljon muita lapsia, serkkuja ja sisarusia eikä lapsilla ollut aavistustakaan tulevasta sodasta. Lapsuuden kesät olivat aurinkoisia ja uimarantakin oli lähellä.

Talvisodan alkaessa evakkomatka lähdettiin proomulla Viipurinlahden yli ja matka jatkui edelleen junalla Hämeeseen Eräjärvelle. Sota-ajan lapsen koulunkäynti keskeytyi monta kertaa asuinpaikkojen vaihtuessa useaan otteeseen. Hämeestä muutettiin Anjalan Ahvioon 1940 ja edelleen Paraisille 1941. Paluumuutto Koivistolle kotiin oli edessä 1942 ja syksyllä päästiin jo käymään koulua Maksлахdessa.

Lähtö pois kotiseudulta oli edessä jälleen kesäkuussa 1944. Tällöin matkaan lähdettiin jalan ja myös karja kuljetettiin mukana. Raili muisteli usein toista evakkotaivalta Lauritsalaan asti, jonne taivallettiin pari viikkoa hitaasti. Sen ajan kengät puupohjineen ja heikkoine päällisineen eivät kestäneet matkantekoa, joten lopputaival sujui paljain jaloin. Matka jatkui edelleen junalla kohti Varsinais-Suomea ja Perniötä ja lopulta Paraisille asti.

Raili kävi Naantalın talouskoulun ja sen jälkeen Virkalan kotisisaropiston. Kotisisaropiston harjoitteluaikana Helsingissä kesällä 1952 Raili pääsi katsomaan myös Helsingin Olympialaisia. Kotisisaropistosta valmistumisen jälkeen Raili ehti tehdä töitä Raisiossa kodinhoitajana useita vuosia. Elämä kuljetti evakon edelleen Keski-Suomeen avioliiton myötä 1957 ja asuinpaikaksi vakiintui Keuruu. Seuraavat vuosikymmenet kuuluivat pientilan emäntänä ja lapsiperheen arjessa. Puutarhanhoito oli tärkeä harrastus ja talvella lukeminen ja käsityöt, etenkin mattojen kutominen, toivat vaihtelua arkeen.

Eläkepäivinä Raili sai enemmän aikaa keskittyä puutarhanhoitoon. Kasvihuoneen hoitaminen ja pihan kasvit olivat tärkeitä. Maalaistalon pihan olikin kesäisin kaunis täynnä kukkivia pensaita ja perennoja. Pihalta löytyi monia perinnekasveja sekä myös harvinaisempia lajeja. Lukeminen oli todella mieluisaa ja hyvän kirjan parissa aika kului huomaamatta myöhään yöhön asti, usein jopa aamuun asti.

Pitkään elämään mahtuu paljon ja Raili saikin nauttia omien kolmen lapsen lisäksi kuudesta lapsenlapsesta. Vaikka suurin osa elämästä oli arkea, myös lastenlasten juhlia, syntymäpäiviä, rippijuhlia ja lakka-aisia ehti olla lukuisia. Lapsenlapset saivat nauttia Keuruun mummolassa vierailuista ja pääsivät mummon kanssa puuhaamaan kaikkea erilaista mm. kutomaan mattoja kangaspuilla. Lapsenlapsille jäi hyviä muistoja mummolasta ja iloisesta karjalaismummosta.

Raili ehti käydä myös kotiseudulla katsomassa vanhoja tuttuja lapsuudenmaisemia. Viimeinen kotiseutumatka oli vuonna 2005, jolloin mukana oli paljon sukulaisia. Vanhat tutut paikat, lapsuuden uimaranta ja yhtenä matkan pääkohteena ollut Maksлахden Lähteenmäen lähde löytyivät.

Viimeiset kaksi vuotta Raili asui Keuruulla Seiponrannan palvelutalossa. Viimeiset vuodet olivat jo raskaampia, joten Raili siirtyi usein muistelemaan lapsuuden Maksлахtea ja 30-luvun onnellisia aikoja. Kaipuu kotiseudulle Karjalaan voimistui viimeisinä vuosina. Viimeinen syksy meni sairastellessa ja elämä hiipui hiljalleen pois. Meille jälkipolville Raili ehti kertoa monia tarinoita Koiviston ajoista ja evakon elämästä, joten jälkipolville jäi paljon muistoja.

Marja Savonmäki (tytär)

– Puheenjohtajalt' itseltä –

Hyvä o vieras ko ossaa ite kottii lähtee

Usein ajatellaan, että puolustusvoimien tärkein tehtävä on puolustaa maatamme sotilaallisesti. Rauhan aika on tällöin valmistautumista, ikään kuin odottamista.

Todellisuus on kuitenkin toinen.

Sotilaallista voimaa pyritään käyttämään vain silloin, kun tämä on edullista omien tavoitteiden kannalta. Vaikka oma voima riittäisikin alueiden miehittämiseen, teolla on myös kielteisiä puolia. Muu maailma saattaa ottaa käyttöön sanktioita, ja omat tappiot lisäävät kritiikkiä kotirintamalla.

Kokemukset osoittavat lisäksi, että etnisesti vieraasta kansasta ei kehity kunnan alamaisia. Yksi viimeisimpiä onnistumisia on ollut Skoonen tanskalaisten siirtyminen osaksi Ruotsin kansakuntaa 1600-luvun jälkipuoliskolla. Muualla valtaaja on pysynyt vain miehittäjänä, jolle jokainen päivä tuo uusia kustannuksia.

Sotilaalliset strategiat kuuluvat valtioiden parhaimpaan ennakoitiossaamiseen. Niitä käydään jatkuvasti läpi uudelleen, ja ne ovat ajan tasalla. Avoimuus on nykyään ominaista maanpuolustukselle, koska se estää vääriin kuvitelmiin perustuvia sotatoimia. Si vis pacem, para bellum, sanoivat jo roomalaiset: jos haluat rauhaa, varustaudu sotaan.

Konfliktien luonne on muuttunut. Hybridisodankäynti, terrorismi ja sabotaasi koskevat koko kansaa, koska niillä ei ole rintamalinjaa. Ruotsissa jaettiin viime kesänä jokaiseen talouteen opas ”Jos kriisi tai sota tulee”. Siviiliväestö on kriisin sattuessa heikoimmassa asemassa, joten ohjeista ja varautumisesta on hyötyä.

Niinpä suomalaisten maanpuolustustahto ja puolustusvoimien suorituskyky ovat joka päivä arvioitavana. Ja joka päivä ne antavat uskottavan vastauksen ”tänään ei kannata pyrkiä tunkeutumaan Suomeen”. Sen puolesta tehdään työtä joka päivä.

Jouni J Särkijärvi

Rakkaamme

Raili Orvokki
SAVONMÄKI

o.s. Rainio

s. 12.1.1930 Koivisto
k. 25.11.2018 Keuruu

Kaivaten

Risto ja Tea

Sirkka, Ilpo, Tuomas ja Matias

Marja, Kustaa, Eino, Arvo, Tarmo ja Terhi

Sukulaiset ja ystävät

*Yö kun aamuksi vaihtui,
tuli tyyntä ja hiljaista niin,
yksi portti vain hiljaa aukas
ja se iäksi suljettiin.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Kiitos osanotosta.

Suomen
Koivisto-Seura ry
Perustettu 1948

Toimii koivistolaisten yhdyssiteenä
- järjestää kotiseututilaisuuksia
- harjoittaa julkaisutoimintaa
- suorittaa kotiseutukulttuuriin liittyvää kokoamista ja tallentamista.

www.koivistolaiset.net

Puheenjohtaja, Jouni J. Särkijärvi

Kuurinniityntie 1, 02750 Espoo

puh. 040 516 4951

jouni.sarkijarvi@pp.inet.fi

Varapuheenjohtaja, Tuula Koppinen

Rauhalanpuisto 10 B 36, 02230 Espoo

puh. 050 516 5651

tuula.koppinen@kolumbus.fi

Sihteeri, Virpi Huhtanen,

Ahtaanomäki 1 A 2, 02280 Espoo

puh. 0440 501 806

virpi.huhtanen@kolumbus.fi

Taloudenhoito,

Karjalan Tilikeskus/Patrikainen

Ratakatu 47, 53100 Lappeenranta

puh. 05 544 8850

Perinnetoimikunta, Jorma Simola pj.

Proomukatu 6 A 14, 15140 Lahti

puh. 040 564 9341

Taidetoimikunta, Marke Hongisto pj.

Halkaisijantie 4 E 46, 00980 Helsinki

050 539 8693

mhongist@gmail.com

Hallituksen muut jäsenet:

Virpi Huhtanen, Espoo

varalla Marke Hongisto, Helsinki

Jorma Simola, Lahti. 040 564 9341

varalla Jukka Ratia, Mäntsälä

Matti Agge, Parainen. 040 536 7701

varalla Eija Tuominen, Turku

Tuomo Kokkala, Kotka. 050 589 4443

varalla Jorma Jack, Kotka 0500 619 482

Esko Kaukiainen, Tuusula. 0400 800 752

varalla Katariina Aaltonen, Espoo

puh. 050 4393 791

Riitta Nurmi, Porvoo. 041 455 8885

varalla Marja-Leena Montonen, Porvoo

Hannu Seppinen, Turku. 040 703 1244

varalla Tuula Agge, Parainen

Tuula Raukola, Kotka. 044 522 8098

varalla Eeva Karkia, Miehikkälä

Koivisto-säätiö:

Hallituksen pj.

Sirpa Taskinen, Helsinki 040 5811 642

Asiamies Pertti Hoikkala 040 583 5397

Linnankoskenkatu 15 C 10, 06100 Porvoo

koivisto-saatio@kolumbus.fi

Jo pikkutyttönä mäkeen

Kauas on kantanut Julia Tervahartialan mäki-innostus. Isompien sisarusten innoittamana 3-vuotiaana Lahden pienissä Karpalon mäissä hypännyt Julia edustaa Suomea nuorten maailmanmestaruuskilpailuissa Lahdessa tammikuun lopulla.

Riikka Salokannel

Tuhat nuorta urheilijaa 40 eri maasta kilpailee pohjoismaisten hiihtolajien, hiihdon, mäkihypyn ja yhdistetyn parhaimmuudesta. Koivistolaisjuurinen Julia on yksi heistä. Alun perin hänen tavoitteensa oli olla maailman 30 parhaan nuoren naishyppääjän joukossa. Aina ei kaikki mene suunnitellusti. ”Kaaduinkin siinä kuukausi sitten Lahden keskimäisestä mäestä ja kaksi viikkoa sitten kaatumisessa murtunut silmänpohja leikattiin ja sinne laitettiin titaaninen verkko”, kertoi hyppääjä kisatunnelmistaan: ”kaatumisen ja pahan loukkaantumisen jälkeen tavoitteenani on hypätä omalla tasolla se riittää mihin riittää”.

Naisten mäkihyppy ja yhdistetyn-hiihto on vasta nyt vakiinnuttamassa asemaansa kansainvälisessä talviurheilukentässä, vaikka yksittäisiä hyppääjiä onkin vuosien aikana ollut. Ensimmäiset naishyppääjät olivat mukana Sotshin olympialaisissa. Vasta 16-vuotias Julia onkin jo kolminkertainen mäkikeskuksia maailmancupin, sekä FIS- ja Continental Cupin kilpailussa. Suomessa hänen ikäluokkansa tyttöjä on mäkitoimissa mukana enemmän yhdistetyn, eli mäkihypyn ja hiihdon yhdistelmäajin parissa. Nyt nuorten MM-kisoissa Julian joukkuekaveri Anna-Maija Oinaksinen kilpailee myös yhdistetyssä.

Julian lentotyylinäyte.

Pieni ja pippurinen treenaaja

Omien sanojensa mukaan pieni, mutta pippurinen mäkihyppääjä on ominaisuuksiltaan minipuolisen lahjakas. Hän on ahkera treenaaja, jolle suuri haaste onkin, ettei hän aina malttaisi tarpeeksi myös huilia ja palautua. Kaikissa tekniikkalajeissa on tärkeää, että suorituksen yksityiskohtien hiomisessa ja harjoittelussa

keho on hyvin levännyt ja palautunut. Tervahartiala opiskelee Vierumäen urheiluopistolla liikunta-neuvojaksi. Siellä on erinomaiset olosuhteet tehdä oheisharjoittelua. Mäkihyppyharjoitukset ovat sitten Lahden kotimäissä.

”Luonteeni sopii mäkihypypyyn, sillä olen aina iloinen ja ahkera treenaaja. Karjalaisuutta minussa on juuri tuo iloisuus ja puhelaisuus. Vaikka välillä nauraisin ja höpöttäisin paljon, niin aina kun laitan mäkikypärän päähän, olen todella rauhallinen ja keskittynyt. Minun pappani oli Koivistolta Tervahartialan kylästä. Isovanhempani ovat Ritva ja Altti Tervahartiala. Kävin Koivistolla muutama vuosi sitten, kun siellä oli Koiviston juhlat.

Koivistolaistaustainen Julia Tervahartiala nähdään hyppäämässä Lahdessa nuorten MM-kisoissa tammikuun lopulla.

Vierailimme myös Tervahartialan kylässä. Olen ollut myös useissa muissa Koiviston juhlissa. Kotona on aina pidetty tärkeänä ja arvossa karjalaisia sukujuuria” Julia kertoo koivistolaisista juuristaan. Vaikka stereotyyppioita ei pitäisi rakentaakaan, niin kyllä iloisuus ja pirteys, rohkeus ja ennakkolullottomuus, ulospäin ja maailmallesuuntautuminen sopii nuoren koivistolaisnaisen kuvaukseen aika hyvin.

Koivistolaisia mäkihypyn huimapäitä

Ei Julia suinkaan ole ensimmäinen koivistolainen, joka hyppymäellä on viihtynyt. Käkisalmella syntynyt, mutta Koivistolla lapsuu-

tensa asunut Eino ”Milli-Ville” Kirjonen oli Salpausselän ja Holmenkollenin sankari. Ensimmäisen hyppynsä hänkin teki Lahdessa, vuosi oli 1947 ja ”Milli-Ville” 14-vuotias. Urheilumies Martti Peussa puolestaan lahjoitti mäkisiltä mailtaan Liedossa paikan hyppymäelle. Liedossa olikin vilkasta mäkihyppy- ja hiihtotoimintaa. Liedon Parmaa edustaneen yhdistetyn maajoukkueurheilija Timo Raidiston valmentaja Tuomo Mäkeläinen oli niinkään Koiviston poikia.

Ruotsalaisen Adele Söderbergin (1880-1916) kuvittama Koiviston kansallispuku -kortti 1910- luvulta.

Tukholmalaisen taiteilijaperheen tytär oli taidemaalari, kuvittaja ja graafikko, joka maalasi pääasiassa muotokuvia ja maisemia. Korttisarjaansa hän oli kuvittanut useiden eri paikkakuntien pukuloistoa. Valmistaja oli Ruotsin johtava postikorttien valmistaja Axel Eliassons Konstförlag, Stockholm.

Kortteja löytyy mm. Malmön kaupungin museosta.

Lämmintunnelmaisen kortin kuvan meille lähetti Kimmo Takala, jonka äiti on Koivistolta, Koivusaaren Eistilän kylästä.

Tilausajot ja Ryhmämatkat
18-50 paikkaisilla autoilla

TTMATKAT OY

Tapani Teikari
Pornainen
+358(0)408291824
tapani.teikari@ttmatkat.fi
www.ttmatkat.com

KOIVISTON AUTO

www.koivistonauto.fi

Kotiseutumatkailu

Eija Tuominen

Vielä kiitokset hyvin onnistuneesta Koiviston adventtimatkasta TravelHit-matkatoimiston johtaja Svetlana Grähnille, joka mm. henkilökohtaisesti kävi sopimassa kirkkotapahtuman järjestelyistä primorskilaisten kanssa. Svetlana oli myös järjestänyt lappeenrantalaisen Nadja Tikkasen tulkkaamaan museonjohtaja Irina Kolotovan kirkkomuseoesittelyn ja lauluyhtyeen johtajan ohjelmaesittelyt.

Svetlan Grähnin venäjän kielen taito ja yhteistyökumppanit Venäjällä sekä tuntemus venäläisestä yhteiskunnasta, ovat avainasioita matkojen onnistumisen kannalta.

Viime kesänä TravelHit järjesti kaksi matkaa Saarenpäähän. Ensi kesänä tehdään Koivistolle seuraavat matkat:

1. Saarenpää (yksi yö saarella)

2. Eistilä - Tiurinsaari

3. Saarenpää (päivä saarella)

Vielä muutamia paikkoja vapaana. Ilmoittautumiset ja tiedustelut Eija Tuominen puh: 0400 244290, email: tuominee@gmail.com

Matkatoimisto TravelHit on perustettu vuonna 2011 ja se sijaitsee Lappeenrannassa. Toimisto on erikoistunut Venäjän viisumeiden hankkimiseen suomalaisille sekä tarjoaa erilaisia

to 6.6. – su 9.6.2019

to 27.6. – su 30.6.2019

pe 9.8. – su 11.8.2019

Venäjän matkailuun liittyviä palveluja suomalaisille. Matkatoimiston johtaja Svetlana Grähn on työskennellyt matkailualalla yli kymmenen vuotta ja hänellä on vankka työkokemus sekä Suomessa että Venäjällä.

Yhteystiedot:

Matkatoimisto TravelHit

Snellmaninkatu 14, 53100 Lappeenranta

puh: 040 500 9590

email: office@travelhit.fi

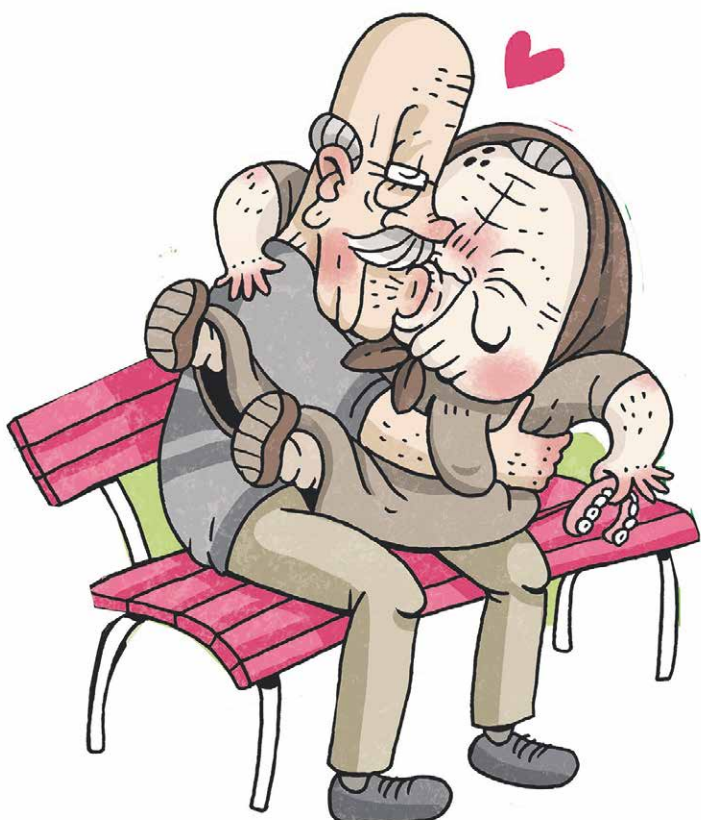
Eija Tuominen

Oikealla Irina Kolotova esittelee kirkkomuseota tulkkinaa Nadja Tikkanen.

Svetlana Grähn

Matkatoimiston johtaja Svetlana Grähn.

Lahden koivistolaiset kävivät mummoa katsomassa

ANNI NYKÄNEN
MIKKO KAUKOLAMPI

mummo

Hollolan näyttämö on tullut taannoin tutuksi Koiviston juhlien Kaljaasin kannelta näytelmästä. Tänä vuonna heidän ohjelmistossaan on sarjakuvanäytelmä

Mummo, jota Lahden koivistolaiset kävivät katsomassa yhdessä Hollolan karjalaisten kanssa. Anni Nykäsen Mummo-sarjakuvien sankari tapaa touhutessaan niin

Pyhän-Sylvin kuin kaunareitten Ridgenkin, jolle opettaa sukankutomista. Vaikka vakaviakin aiheita sivutaan, kutsuihan mummo itse kuolemankin korvapuustikahveille, on nauru kuitenkin pinnassa läpi koko esityksen. Mummoa esitetään Lahden Vaahterasalissa vielä maaliskuun huhtikuussa sunnuntaisin kello kolmelta.

Impi Piela Elämän melskeissä (X)

Koetin työntää pahat ajatukset mielestäni, mutta turhaan. Mieleni oli ja pysyi synkkänä. Isä ja Ilmi-sisareni, jotka olivat jääneet sotatoimialueelle omaa ja kylälaisten karjaa hoitamaan meidän saarelta poistuttuamme, saapuivat Tattilaan. Heiltä saimme kuulla koko totuuden: Kodit oli menetetty, eikä ollut mitään toivoa palata takaisin Karjalaan. Isälläni oli hyvä juoksijatamma Elo. Sillä hän oli saanut lopultakin luvan lähteä evakkotaipaleelleen, kun hän oli hartaasti pyytänyt. Muuten se olisi otettu sotahevoseksi.

Kuuntelimme kaikki jännityksellä, kun he kertoivat meille kohtaloistaan ja kokemuksistaan. Muutaman päivän kuluttua aloimme suunnitella Tattilasta pois muuttoa. Nyt vuorostaan isä lähti jututtamaan Josefinaa. Isäni Mala oli reilu, iloluonteinen mies. Koskaan hän ei jäänyt puheissaan toiseksi kenellekään, aina häneltä löytyi vastaus tilanteessa kuin tilanteessa. Leski mieltäykin isän puheisiin niin, että oli valmis ottamaan isän perheen luokseen asumaan. Sen sijaan hän edelleen epäro, ottaisiko minut ja seitsemän lastani. Talossa oli lapsia jo ennestäänkin hänen mielestään liikaakin, ei hän enää lapsiperhettä välittänyt ottaa luokseen. Sanoin isälleni: "Minnuu työ että saa jättää tänne lapsii kans. Jos työ että anna hevosta ja työvoimaa, hää ottaa kyl meitikii. Eihä myö mittää eri huonetta tarvita, asutaa samas teijä kans. Ko mie nyt ruppeen saamaa reserviläisrahaaki, mie oon omis ruuis lapsii kans."

Isä olisi ehkä voinut meidät vielä jättääkin Tattilaan, mutta äiti asettui minua tukemaan. Hänhän tunsu Tattilan olot. Koska työvoiman puute oli kova miesten ollessa rintamalla, pääsimme kaikki Josefina taloon asumaan. Josefina poikakin oli aseissa, joten ei ollut hänkään varma työvoimasta tulevaisuudesta. Josefina oli kyllä myös kaksi tyttärettä, joista toisella oli yksinäinen lapsi, aivan pieni poika. Toisella tyttärellä oli alle kymmenvuotias poika. "On tässä ollut minullakin kaikenlaisia vastoinkäymisiä. Tyttären sairaus ja itsekin olen ollut leskenä jo vuosia," Josefina puheli Malalle, ja lupasi ottaa meidät kaikki luokseen asumaan. Tattilan Paavo-emännälle emme puhuneet asiasta alkuun mitään. Mehän olimme monesti pyytäneet emännältä lupaa alkaa omiin ruokiimme. Aina oli vastaus ollut kielteinen. Siksi halusimme pitää asian häneltä salassa.

Sodan jatkuessa oli tullut monta suruviestiä kodin lopullisen menetyksen lisäksi. Ne runsaat kolme kuukautta, jotka jouduimme viettämään Tattilassa, jäivät lähtemättömästi mieliin erinä elämämme synkimmistä hetkistä. Niin sodan vuoksi kuin muutenkin.

Maaliskuun 13 päivänä 1940 Kirkonkylässä oli järjestetty talukkakurssit. Päätin osallistua, sillä osalla lapsista ei vielä ollut kenkiä. Lähdin siis kirkonkylän koululle, missä kurssit pidettiin. Koulullekin oli sijoitettu joukko siirtolaisia joukkomajoitukseen, jotkut entisiä kotikyläläisiäkin. Opettaja oli jo muita ohjailemassa, kun tulin perille koululle. Minulle annettiin kaksien tallukoitten teko. Aloitin työni heti. Olin erittäin iloisella mielellä siitä, että tänään, juuri tänä päivänä saimme muuttaa pois Mattilasta Orilahteen Suojalan tilalle. Kurssilaiset jo pohtivat keskenään päivän merkitystä. Minäkin sain nyt kuulla: oli tehty RAUHA. Raskas rauha. Nyt oli selvää, ettei enää ollut kotiseudulle palaamista. Kaikki oli menetty. Se ei kuitenkaan niinkään painanut mieltäni, vaan se, olinko menettänyt myös mieheni. Oliko Janne säästynyt?

Kaksi vanhaa kotipuolen miestä käveli edestakaisin koululuokan lattiaa. Kiroilivat ja sadattelivat: "Mitä hyö tullase rauha mäännit tekemää? Ois tapelleet!" Väliin kiistelivät keskenään, sitten jälleen yhtyivät sadattelemaan: "Hullui olliit, ko tuollase rauha mäännit solmimaa!" Itse huokasin hiljaa itseseni: "Jumalal kiitos, et tul rauha! Ko vaa Janne ois säilynt!" Toinen miehistä oli ison talon isäntä, toinen mökkipahasta, kumpikin kuitenkin siirtoväkeä. "Hyväähä teijä o vanhoi partoi tääl rintama takan räiskää, ko teil ei oo ees ruuva puutetta! Eikähähä teil muuteskaa oo vällii, koha saatta maha täys ja henge huomisee!" Toivoin vain, että saataisiin Janne takaisin. Kyllä sitten varmasti myöhemmin ajan kanssa muutakin saataisiin. Tuo ajatus ta-

koi jatkuvasti mielessäni. Oli kuin olisin ollut sairas, en hetkeksikään voinut muuta kuin odottaa tietoa Jannen kohtalosta.

Mikä yhteensattuma: rauha ja Suojala. Samana päivänä!

Vaikka emme olleet Tattilan emännälle mitään muutostamme Orilahteen ilmoittaneet, hän huomasi kuitenkin jostain syystä aikeemme. Häntä taisi hiukan kaduttaa käytöksensä, koska tuli kertomaan, että saisimme siirtyä omiin ruokiimme. Emme sanooneet siihen mitään, mutta koska olimme saaneet luvan Josefinalta muuttaa Suojalaan, pysyimme päätöksessämme lähteä Tattilasta. Lapset lastattiin Malan Ilon vetämään rekeen - muutahan meillä tuskin olikaan - ja niin kävi muutto Suojalaan. Itsehän minä olin kirkonkylässä tallukkakurssilla, mutta vanhempani ja sisareni suorittivat tuon muuton.

Josefina otti kaikki tulijat iloisesti vastaan ja istutti kaikki lapset ensi töikseen ruokapöytään, joka oli katettu varta vasten vain heitä varten. "Otankin teidät kaikki nyt mielihyvin vastaan," hän sanoi, "kun toitte rauhankin tullessanne," hän sanoi samalla, kun kehotteli lapsia syömään. Lapset tuntuivat aluksi ujostelevan, kun olivat taas joutuneet uuteen paikkaan. Tästä talosta tuli meille todellinen Suojapaikka. Vaikka saimmekin nyt tyytyä paljon pienempään huoneeseen kuin mitä oli Tattilassa, olimme kuitenkin tyytyväisiä, sillä antaahan hyvä sopu tilaa. Kun hyväsydäminen emäntä huomasi ahtaat olomme, hän luovutti pikkukamarin isän ja äidin käyttöön. Kaikki tuntui olevan kuin vastakohta Tattilalle. Vaikka pihassa pyöri nyt joka päivä yli kaksikymmentä lasta, niin kaikki sujui yllättävän hyvin. Jälkeenpäin emäntä kertoikin, ettei ollut ollenkaan uskonut, että lapset voisivat tulla niin hyvin toimeen keskenään.

Aluksi emme huomanneet, miten kauniilla paikalla talo sijaitsi; olihan talvi. Mutta kun tuli kevät, saimme huomata ympäristön kauneuden. Talo seisoi mäen-

rinteellä. Joen takana avautuivat laajat viljapelot. Molemmiin puolin virtasi joki ja kaikkialla näkyi järviä, sinivetisiä järviä. Ne toivat mieleen Koiviston salmen ja kaimpuu kotiseudulle jäyti mieltä yhä pahemmin. Tämä seutu muistutti suuresti kotitänhuvia Koivistolla. Vaikka asuttavaksemme saamamme tupa oli pieni viidelletoista hengelle, säilyi sopu hyvin; olimmehan sukulaisia. Elimme omissa ruuissamme, eikä enää tarvinnut odottaa, milloin ruokaa saataisiin ja kuinka paljon. Emäntä pistäytyi usein aamusella meitä tervehtimässä ja oli aina valmis lainaamaan ja antamaan, jos jotain meiltä puuttui.

Rauha oli solmittu 13. päivänä, mutta Jannesta ei ollut tullut mitään tietoa, vaikka tiesin, että hän kirjoitti joka päivä. Siksi elin ainaisessa jännityksessä. "Jos eläisi ni varmast kirjottais," takoi aivoisani pelko jatkuvasti. Mitä pitemmälle aika kului, sitä ahdistavamaksi kasvoi pelkoni.

On maaliskuun 18. päivän iltana. Sytytän kynttilän; sähköhän meillä ei ole. Etsin käsiini kirjoituslehtiön ja laittaudun kirjoittamaan Jannelle kirjettä. Olen kirjoittanut hänelle edelleenkin, vaikkakin mitään vastausta olekaan kirjeisiini saanut pitkään aikaan. Siitä, kun viimeksi sain häneltä kirjeen, on mielestäni kulunut jo iäisyys. Rauhantulon jälkeen ei yhtään kirjettä! Loppupäivinä on voinut tapahtua vaikka mitä! Kirjoittamisesta ei tahdo tulla mitään. Kyyneleet sokaisevat silmäni. Toiset ovat jo nukkumassa. Isäni herää, kohotautuu vuoteestaan ja karjaisee: "Yks se vaa itköö tuhajaa ja polttaa kynttilää nokkaans al! Nyt se siul o kuolt!" ja lähtee niine hyvineen ulos. Kyyneleet vuotavat entistä vuolaammin silmistäni. Seuraavana päivänä sain vihdoinkin kirjeen. Se on Jannelta, tunnen jo käsialasta. Riemastun, mutta en uskalla heti avata. Jospa se on vanha, jos se on ennen rauhantekoa kirjoitettu. Pitelen kirjettä kotvan käsissäni ja yritän selvittää kirjeleiman päiväystä. Kenttäpostia, ei päivämäärää. Vapisevin sormin repäisen lopulta kirjekuoren auki. 14. maaliskuuta! Siis sittenkin! Hervottomin käsin lasken kirjeen helmaani. Siis sittenkin rauhan solmimisen jälkeen! Janne elää! Jumalalle kiitos, joka kuuli rukoukseni! Itken ilon kyyneleitä. Nyt huomaan, että pelkoni on ollut turha. Janne elää. Minun ei tarvitsekaan jäädä yksin suuren lapsilaumani kanssa. Iloni on täydellinen. Viimein saan iloltani luettua kirjeen. Kaikki on hyvin.

Impi Piela

Olimme asuneet Suojalassa vasta muutaman päivän, kun jo elämä oli alkanut korjaantua kaikin puolin. Rouva Pikkarainen oli ollut oikeassa talonväen suhteen: he olivat ystävällisiä ja osoittivat ymmärtämystä siirtoväkeä kohtaan. Heiltä sai lainaksi kattilaa ja astiaa; eihän meillä itsellämme paljoakaan ollut tullut mukaan. Ja jos sattui jokin särkymään, ei siitä suurta numeroa tehty. Kahdelle pienimmälle pojalleni emäntä jopa lahjoitti housukankaankin hyvitykseksi siitä, että annoin hänelle osan kahvikorteistani. Joskus talosta toimitettiin meille kalaa, kun olivat saaneet runsaammin verkoilla nostettua. Talonväki ei ollut suuren suuri: Timo, joka oli sodassa, Anni, jolla oli pieni Kai-poika, Justiina, joka oli vanhapiika sekä kymmenvuotias Olavi. Ja tietysti emäntä itse, Josefina.

Isäni Mala, veljeni Tupu ja sisareni Alisa tarttuivat innolla talon töihin. Isä ahkeroi töissä, missä hevosta tarvittiin, Tupu toimi apumiehenä ja Alisa navettapiikana. Täällä Alisa sai parempaa palkkaa kuin Tattilassa. Minä sain vain kaitsea karitsoitani, en ollut talon töissä. Eihän Tattilan Paavokaan ollut vaatinut minua työhön, sanoi vain, ettei siltä enempiä voinut vaatia, mitä kohtalo oli jo tuonut.

Vapaahuollosta tultiin tiedustelemaan, olimmeko jotain vailla ja mitä olimme jo saaneet sieltä. Sain heti kahden litran kahvikattilan ja kahdet jalkineet. Nyt oli siis yksi taloustavara oma. Niitä en ollut lähtiessäni saanut mukaani yhtään enkä myöskään ollut pystynyt täällä evakossa niitä hankkimaan. Rahaa oli vasta kerran saanut reserviläispalkkana. Kaikella ruoasta yli jäävällä täytyi hankkia vaatetta lapsille.

Vaikka Suojalan mäeltä ei nyt lapsia puuttunut, säilyi sopu hyvänä. Isommat lapset leikkivät pihalla, pienemmät piti itse kukin luonaan tai valvoi, jos nämä leikkiin mukaan päästettiin.

(Jatkuu)

Mie tiijän

Martti Piela

Ko sotimaa joku rupiaa, ni häne pittää ottaa huomioo sekkii mahollisuus, et kaik ei mäökkää iha silviisii, ko hää o suunnitelt karttapöyvä ääres kontraalijeen kans. Vaik ois kui etevät kontraalit Talinil olt (ja niitähä ei keneralissimuksel talvisottaa ryhtyes olt, ko hää ol parraimmat ehtint ammuttaa pelätessää näijjä suunnitelmii häne syrjäyttämisekseen), ni aina saattaa joku kohta pettää: ihmiset ei toimi iha nii, ko ol suunniteltu, taik sit laitteet vinksahatta toiminnoissaa, esmerkiks.

Kylhä Talin varmast tuns Suome historiast nii paljo, et maa ol enne automia aikaa kuulunt sattoi vuosii Ruotsi

kuninkaa valla al. Ja vaik Pohjalahest pohjosee Tornio-joki muovostikkii jonkillaise raja itsenäise Suome ja Ruotsi kuningaskunna välil, ni se ol aika helpost ylitettävä raja kahde pohjoismaise itsenäise valtakunna välil. Ja siint ol merkin sekkii, et Ruotsi puolel asu paljo sellasii ihmisiä, kutka haatoit suome kieltä, tosin kyl viel merkillisemmäl taval kiel-tään mongertae ko muuvval maas. Kutsuitki sitä kiel-tään kopiast ”meän kieleks”.

No keneralissimus ol ohjeistant sotilaitaan, et ko hyö tulisiit Tornio-joel, ni hoi tulisi käyttäytyy kunnol ja kohteli-aast kolme ruunu asetakkei tavatessaa, eikä ollenkää männä

raja toisel puolel. Ruotsiko ol julistautunt puolueettomaks maaks, ko hei pit varjella pisniksiijjään ja saaha myötyy Kolmannel Valtakunnal kaikkii kipiäst kaipaammaa metallii.

No Suome yli lentäneet seitsemä pommikonnee lentäjät ei huomanneet, et mitarit olliit pettäneet ja et hyö olliit ajautunneet jo yheksä kilometrii Suome rajast läntee päi. Ei hyö nähneet myöskää kovi tarkkaa, et oliko alapuolel hyöryvil muurahaise kokosii miehii kauluslaatoil kolme ruunu vai mitä, eikä sotainnoissaa huomanneetkaa, et olliit jo ylittäneet Ruotsi raja. Hyö vaa aukasiit pom-

miluukut ja antoit pommie puota allaal olijoija niskaa. Ja kääntyit takasii renika kiilto silmissää.

Tää kaik tapahtu Pajala kyläs 21.2.1940. Kylä keskustaa putos 34 räjähy- ja 100 palopommii, ja neljäsosa koko kyläst roihahi tullee. No, tietysthä Ruotsi hallitus rotestoi kovast, mut eihä hyö tahtoneet tietystkää alkaa sotimaa Neuvostosuurvaltaa vast, varsinkaa, varsinkaa ko kukkaa ei olt kuolt.

Tiijät sie?

Pääpuolustuslinjalla ns. Mannerheimlinjalla olivat päävoimat eli Liikekannallepanossa kootut joukot. Näiden edessä olivat rauhanajan joukoista muodostetut suojajoukot, joiden tehtävänä oli päävoimien keskityksen ja puolustukseen asettumisen suojaaminen.

Suojajoukkojen käytöstä syntyi Mannerheimin ja Östermanin välillä erimielisyyttä. Mannerheimin mielestä joukot perääntyivät liian nopeasti, - olisi pitänyt taistella joka metrillä. Österman halusi suojata joukkoja tulevia taisteluja varten, koska pääjoukkojen keskitys oli jo tapahtunut.

21.2.1944 oli Tukholman seudulle vahingossa pudotettu neuvostopommeja.

Hannu Veijalainen

Hyvä Koiviston viestin toimitus

Martti Piela ko hää täs viimesimmäs Vies-tis kysel, jot tiijät sie muutamii asjoi sota-ajalt, niin miekii meinasin vastata nihi kysymyksii. Mie kyl vällei luulen, jot ei hää sentakkii kysynt, jot itse ei ois tietänt, mut enemmänkii sen tähe, jot lukijoil ois jottai askareta täs.

Mie en itse oo koivistolaisjuurisii, vaan Rauvust Itä-Kannakselt, mut miu eukkoin äit ol Koivistolt ja sentähe tää Karjala on vähä ko yhteinen harrastus. Lehekii mie sain eukon siskolt vast nyt ja tää vastauskii tulloo näi myöhää. Mie viel toivon, et työ ossaatte lukkii tätä Rauvu murreta, ko se vähä poikkejaa Kovisto murteest. Mut nyt nihi vastauskii.

Jo vuoskausii enne talvsottaa ol Suome armeija suunnitelt perustettavaks suojajoukot, joihe ol määrä käyvä viivytämmää vihollista heti rajalt ast, jot varsinaisel kenttärmeijal ois aikaa asettuu pääpuolustus-

linjal, jota varsikii myöhemmin on sanottu Mannerheim-linjaks, vaik Mannerheim itse ei tykät täst nimest ollekaa.

Nuo suojajoukot olliit jaetut neljää ryhmää ja ne olliit Suomelahelt Laatokkaa seuraavat: Uuvekirkon ryhmä, Muolaan ryhmä, Lipolan ryhmä, Rauvu ryhmä. Se lisäksi ol viel Metsäpirtti osasto, joka sit sovan alettu liitettiin Rauvu ryhmään. Kaik nuo joukot olliit aika kevyest asetettui ja nopiast liikkuvii, niiko vähä ol tarkotuskii. Kaike kaikkijaa niis ol noin 26 000 ukkoo. Sit ko rytinä alko Antinpäivä aamul 1939, koko Kannaksen levvyvel, nii nuo joukot ottiit venäläise lämpimäst vastaa.

Mut selväähä ol, jot ne ei pystyneet pitämää kauvaa puolijaan, vaa alkoi iha käskyst vettäytyy parin päivä pääst Mannerheim -linjaa kohe.

Mannerheim itse kyl ois toivont, jot ne ois pitäneet puolijaa vähä paremmin, mut

tärkijää ol sekkii, jot joukot saatii pienil tappioil ja tappelukyksin Mannerheimlinjal. Siel sit pantii ryssä kova kovvaa vastaa yhes kenttärmeijan kans. Täl linjal ol kaks Armeijakuntaa. II ja III Armeijakunnat, jotka olliit jaettu kuutee divisioonaa. Divisioonii nimmii muuteltii sillo tällö vihollise hämmäämisseks. Koiviston suunnal olliit 4. ja 3. Divisioonat.

Nois asemis sit tapeltii helmikuu puolee vällei ast, mut sillo viholline onnistu murskaamaa auko linjaa Summas ja läht etenemmää Viipurii koht.

Sin se ei koskaa pääst, mut Suome ol pakko tehdä rauha, ko viimeiset olliit piipus. Stalinkii pelkäs, jot länsvallat tulloot Suome appuu ja ol valmis rauhaa. Se koko juttu on pitkä eikä täs oo mahollisuutta enemppää lähtee kertomaa.

Viel siit Ruotsin pommituksest. Siit ei kovi paljoo tiijetä, mut helmikuu 22. ja 23.

päivän välisel yöll 1944 venäläiset puottiit muutama pommi Tukholman esikaupunkii ja pienee Strängnäsi kaupunkii Meelarijärve länsää. Vahinkoi ei oikee syntynt, jos lie olt tarkotuskaa. Sitäkää ei tiijetä, eksytkö hyö vahingos Turust Tukholmaa, ko Turkuu pommitettii saman yön, vaik pommiittiks hyö sen takkii, jot Ruotsikii alkais painostaa Suomee rauhantekkoo. Venäjä ei oo myöntänt tätä pommitusta, ko sellase kieltäminen on vähä ko kuulunt heijä tapojii ain.

Mie vällei luulen, jot eksymisestä ei olt kyse, sil kyl lentäjä tietää mis ollaa, vaik Stalinin kotkat ei ain nii hyvvii lentäjii olleetkaa.

Terveisii sin lehel ja Pielal.
Veikko Vaikkinen

Mie käin Koiviston kirkolla

*Mie pysähy tutu kirko luo näinikkää,
ja ei miut täst pitkää tovvii pois saa mikkää.
Mie laita silmät kii ja hengitä syvvää,
tää sireenituoksu tää tekköo nii hyvvää.*

*Iha tää huumaa pään,siks mie seisomaa tähä jään.
Voi mite sorjatkii o kukat nuo,
juo sieluin tät herkeuu juo!*

*Tuol puije takkaa merikii nii huikasevast kimmeltää,
nää maisemat ain miu mielt sykähyttää.*

*Varovast mie rantaa hiivin,
iha ko askeleitai enkelit kantas siivin.
Tuttu o tää ranta,nii o pehmyt santa.
Iha heitän varpaat paljaaks!*

*Kastan jalkain rantavettee,nii o pehmyt veskii tää.
Kaik tulloo vanhat muistot ettee,miu syömmei taaskii tänne jää.*

*Siin siintää meri sinine ja taivas sama värine.
Pilvilampaat pehmoiset,iha lumivalkoiset!*

*Iha miua huojuttaa,mut tiijän mist mie turvaa saan.
Vähä matkaa taakse palleen ja hellin käsi mäntyi ballaan.*

Koivisto 22.3.2014

*-No,nythä mie jo taas tolpillai oon,kiitoslaulu kaikukoo:
”Kiitos Isä taivaan tältä betkestä,
voimaa illoo sain taas paljo retkestä.*

*Huomist en mie pelkää,käyn uutta kohti ain,
nii paljo,paljo kaunistaa miu syömmei taaskii sai!”*

Kesää muistellen Terttu Ravi

Onnitteluit` ja muistamissii`

Martta Salennon (os. Pönni) tyttären tytär CLIONA SHAKESPEARE valmistui 19.12.2018 diplomi-insinööriksi TTY:stä.

Nimitys
Oulun yliopiston biokemian ja molekyyli lääketieteen tiedekunta; rakennebiologian professoriksi nimitettiin LARI TAPIO LEHTIÖ.

Vanhemmat Lasse ja Maritta Lehtiö o.s. Hörkkö, isovanhemmat Onni Hörkkö Johanneksen Koskijärveltä ja Milja Hörkkö o.s. Repo Koiviston Tetriniemeltä.

Tääl` tapahtuu

Vatnuorin piirakkajuhla 3.3.2019 klo 14-16

Paikkakuntalaisille ja muualta tuleville!
Pornaisten yhtenäiskoululla, Kirkkotie 176, 07170 Pornainen

Ohjelma: Viipurin kaupunki ja Viipurin kirjaston restaurointi
Esittelijä TkT Laura Berger.
Piirakka-ateria, tarjolla monenlaisia piirakoita.
Arvonta

Piirakoita voi tulla leipomaan, avustamaan tai opettelemaan koululle maksutta kuka tahansa halukas klo 9.00 alkaen.
Ilmoittautumiset Sanna Sorvalle (sanna.sorvala@gmail.com, p.050 5904 528 klo 17 jälk) 28.2.19 mennessä, kuten myös toiveet erikoisruokavalioista.

Pääsylippu 10e, alle 12v 5e.

Kuvanveistäjä Mikko Hovi luonnostelemassa kuvanveistäjä Larin-Kyöstiä kuvaavaa veistosta.

Vatnuorin kyläyhdistys järjestää retken su 3.2.2019

Mikko Hovin näyttelyyn Hämeenlinnan taidemuseoon.

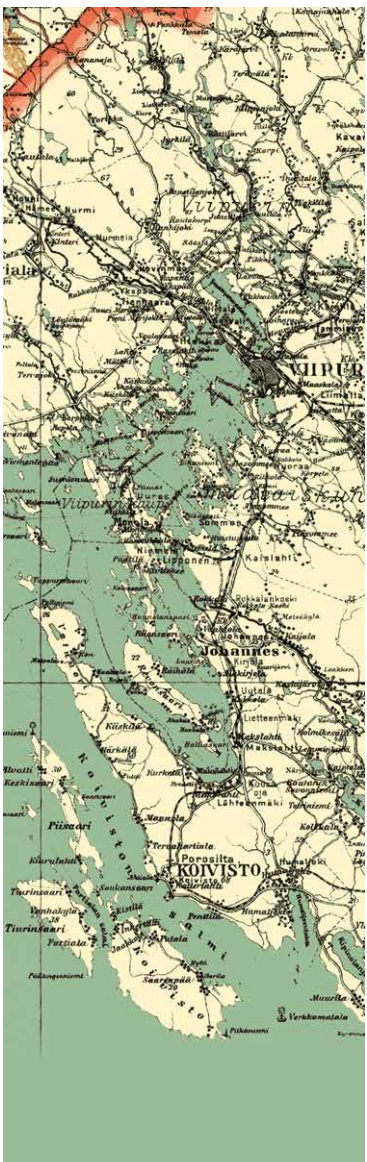
Opastuskierrokselle klo 11 mahtuu mukaan 30 ensiksi ilmoitettua. Yhteiskuljetus bussilla Pornaisista Helsingin kautta. Retkeen voit osallistua myös tulella omatoimisesti paikalle.

Mikko Hovin näyttelyn lisäksi tutustumme myös uuteen ”Kotimaan kasvot” -näyttelyyn.
Kierroksen jälkeen käymme syömässä ennen kotimatkaa lähtöä.

Ilmoittautumiset 30.1. mennessä Sanna Sorvalle; sanna.sorvala@gmail.com tai puh. 050 590 4528 klo 17 jälk.

Retken hinta 25€/hlö (ei sisällä ruokailua) käteisellä

Muista ystävääsi ilmoituksella.

Koivisto-tuotteita

Koivisto 2019 -kalenteri!

12 €

Sisältää päivämääräruudut nimipäivineen.
Hinnasta 2 € lahjoitetaan sankarihautahankkeeseen.

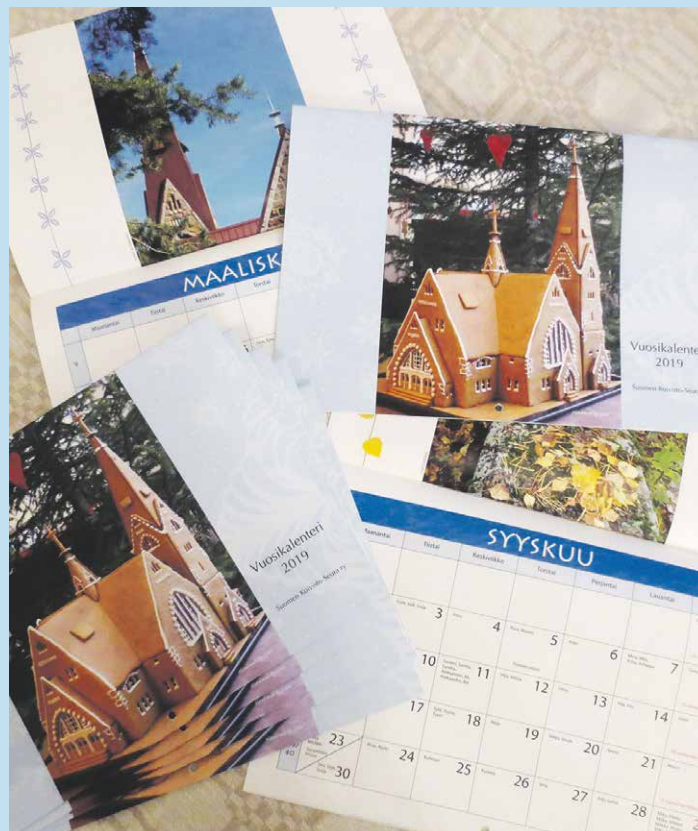
Putkihuivi 12 €

Motiivi koivistolaisen naisen kansallispuvun rekon mukaan.

Pronssilaatta 46 €

Kalentereita vielä uuden vuoden ajanlaskuun saatavana!

Tilaukset seuran sihteerille.

Virpi Huhtanen, Ahtaanmäki 1 A 2, 02280 Espoo
puh. 0440 501 806, virpi.huhtanen@kolumbus.fi